բոյ տպագրութիւնն որոշուեցաւ միաձայն հաւանութեամբ։ Յետոյ Տնօրէն Ժողովոյ նորընտիր Ատենապետ Տ. Տոքթ. Փէշտիմալճեան արտասանեց ճառ մը, ուր յայտնեց թէ չը պիտի կարենայ ստանձնել իւր պաշտօնը մինչև որ Ժողովը յանձն չառնու բարեփոխել իւր նպատակը, Հայաստանի և Կիլիկիոյ ազգայնոց կրթական վիճակին հետ անտեսական վիճակն ալ բարւոքելու ձեռնարկելով։ Երկար վիճաբանութիւններէ յետոյ, այս առաջարկը մերժուեցաւ ոմանց կողմէ իբր կանխահաս և ոմանց կողմէ իբր հակառակ հիմնական կանոնագրին։ Փէշտիմալճեան էֆէնդի հրաժարական տալով խօսքոյն, Ժողովը ձեռնարկեց նոր Ատենապետի մը ընտրութեան։ Առաջին անգամուն, Տեարք Յարութիւն Նորատունկեան և Մինաս Չերազ հաւասար քուէ ստացան. քուէարկութիւնը կրկնուելով, Տ. Չերազ ստացաւ 18 քուէ և Տ. Նորատունկեան 14 քուէ. ուստի, կանոնագրին տրամադրած 3/4-ի քըւէն գոյացնելու համար՝ հարկ եղաւ ընտրութիւնը յառաջիկայ նստին յետաձգել, որ տեղի պիտի ունենայ կիւրակէ։

Ահա Տ. Տոքթ. Փէշտիմալճեանի նկատողութեան արժանի ճառն.

„Տեարք Երեսփոխանք։ Միացեալ Ընկերութենոյ Երեսփոխանական Ժողովդ իւր Տնօրէն Ժողովոյն ատենապետութեան պաշտօնն կուզէ յանձնել ինձ։ Շնորհակալ եմ յոյժ ձեր առ իս ցոյց տուած վստահութեան համար։

Ներկայէք սակայն որ նոր Տնօրէն Ժողովն կազմող անդամոց անուններն պաշտօնապէս ձեզ չը ծանուցած, մի կարևոր առաջարկութիւն առնեմ, որոյ ընդունելութենէն կախեալ է նախ իմ պաշտօնավարութիւնս։

Ցարուցանելու խնդիրս ամենակարևոր է ինձ համար։ Առանց շրջասացութեան և համառօտ կերպիւ հարկ է որ յայտնեմ զայն։

Առաջին անգամն է որ կը ներկայանամ Ժողովոյդ։ Կը սխալիմ արդեօք երբ կենթադրեմ թէ նոքա, որք պատուասիրեցին զիս իւրեանց քուէներով, տեղեակ էին Միացեալ Ընկերութեանց նկատմամբ ունեցած կարծեացս։ Ձեր մէջէն նոքա որք խօսակից եղել էին ինձ ընկերութեան ընթացքին վերայ, և նոքա որք առիթ ունեցել էին կարդալ հրապարակաւ յայտնած ինչ ինչ դիտողութիւնքս ընկերութեան նպատակին նկատմամբ, քաջ գիտեն թէ ես կատարելապէս համոզուած եմ թէ Միացեալ Ընկերութիւնն իւր այժմեան ուղղութեանց մէջ մնալով, որչափ և նորա նպատակն գովելի լինի, որչափ և ժրաջան լինին նորա գործողքն և հասարակութիւնն առատաձեռն, չէ կարող հզօրապէս օգնել մեր գաւառացի ազգայնոց թշուառ վիճակին։

Միացեալ Ընկերութիւնն ուրիշ ընկերութեանց պէս չէ որ մի մասնաւոր և սահմանափակ նպատակաւ աշխատի։ Սա բովանդակ Ազգին ընկերութիւնն է, յորմէ Ազգն իրաւունք ունի մեծ բարիքներ ակնկալել, նոյն իսկ նորա համազգային լինելուն պատճառաւ։ Ես կը կարծեմ թէ սա առաջին օրէն ճանապարհ եղած է և կը գործէ ցարդ, առանց կանխապէս ուսումնասիրած լինելու մեր գաւառացի ազգայնոց էական և անմիջական պէտքերն։

Ըստ իս, սոսկ մասնաւորական կրթութիւնն չէ այս ժամուս Փոքր Ասիոյ ազգայնոց անհրաժեշտ պէտքն, և թէ որ Միացեալ Ընկերութիւնն մի միայն իւր ներկայ ուղղութեանն մէջ յարատևէ, ազգին մի մասն դեռ երկար տարիներ խաբեպատիր յոյսերով սնուցած պիտի լինի, և Ազգն տեսնելով մի օր որ ընկերութիւնն չը գոյացներ ինչ որ կը խոստանար, գուցէ մի մահաբեր անտարբերութիւն պիտի յղանայ նորա մասին, եթէ արդէն ընկերութեան անձուկ վիճակն այդ անտարբերութեան սկզբնաւորութիւնէն յառաջ չէ եկել։

Պէտք է որ Միացեալ Ընկերութիւնն հուսկ ուրեմն ըմբռնէ այն ընդհանրացած ճշմարտութիւնն թէ ազգին մասաւորական զարգացումն նիւթական զարգացման հետևանքն միայն կարէ լինիլ, և թէ այս վերջինն պէտք է, ամէն բանէ յառաջ, իւր ուշադրութիւնն դրաւել։

Իմ համոզումս է թէ մենք խիստ տկար մի նեցուկ ընծայած կը լինիմք ազգայնոց՝ եթէ լոկ դպրոցներ բանամք նոցա և դասագրքեր յղեմք։ Հայաստանի և Կիլիկիոյ հայք սովատանջ են կամ ազքատ։ Նոքա ազէտ են իւրեանց աշխատութիւնն առաւել արգասաւոր առնելոյ մասին։ Նոքա գրքէ յառաջ հացի պէտք ունին և գիտութենէ յառաջ արհեստի։

Արդ՝ նկատելով որ Ազգն ամէն ժամանակ գործնական միջոցներով հաստատել է իւր գոյութիւնն, նկատելով որ մերօրեայ յիսնամեայ կեանքն իսկ մեծ ապացոյց է այս ազգային ձգտման. նկատելով միանգամայն որ ընկերութիւնս, չը կատարելով ինչ որ պէտք է կատարել այս հակման նպաստելու համար, մեծ պատասխանատուութեան ներքև պիտի ընկնի ապագային առջև, անհրաժեշտ կը թուի ինձ որ Միացեալ Ընկերութիւնն բարեփոխէ իւր ուղղութիւնն և իւրեան նպատակ առնու նա՛խ փոքր Ասիոյ հայոց անտեսական դրութիւնն բարւոքել։

Գիտէք արդէն թէ Ազգն, յորմէ կը սպասեմք ամէն նպաստ, չը գիտեր ընդհանրապէս վերացական զաղափարներով շատանալ, և մեծաւ մասամբ այդ ուղղութիւնն պայման իսկ կը դնէ իւր բարոյական և նիւթական աջակցութիւնն նուիրելու համար ընկերութեանս։

Իրաց այս վիճակի մէջ պարտք կը համարիմ ինձ յայտարարել թէ ես ևս պայման կը դնեմ ձեզ ընդունիլ այս կանոնագրական բարեփոխումն, եթէ կուզէք որ առանց իմ համոզմունքս բանաբարելու կարենամ ստանձնել Տնօրէն Ժողովոյ ատենապետութեան պաշտօնն։ Այս թէ ոչ, ազգային իրական շահուց մասին ունեցած գաղափարներս պիտի մղեն զիս ոչ միայն չընդունիլ այդ լոկ կրթական պաշտօնն, այլ և գտնել մի այնպիսի ընկերութիւն որ համապատասխանէ Փոքր Ասիոյ տեղական պիտոյից։

Կառաջարկեմ։ Բարեփոխել հիմնական կանոնագրին ճակատն արձանագրուած տողն և ասել.

„Նպատակ. — Հայաստանի և Կիլիկիոյ հայոց տնտեսական բարւոքմանն նպաստել և նոցա մէջ նախնական ուսումն ծաւալել“։

(Մասիս)

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

—

Բերլինի մէջ հրատարակվող ազատամիտ լրագիրները պախարակում են Գերմանիայի և Աւստրօ-Ունգարիայի մէջ կապված առևտրական դաշնագրութիւնը։ „National Zeitung“ լրագիրը այդ դաշնագրութիւնը մի նոր ապացոյց է համարում, որ իշխան Բիսմարկի քաղաքականութիւնը կարող է միայն դժուարութիւններ ծագեցնել Գերմանիայի առևտրական յարաբերութիւնների համար։ Միւս կողմից այդ դաշնագրութիւնը Վիէննայի մէջ էլ անբաւականութիւն պատճառեց։ Աւստրօ-ունգարական լրագիրների մեծամասնութիւնը պախարակում է այդ դաշնագրութիւնը, ասելով, թէ նա բոլորովին չէ բարւոքում Գերմանիայի և Աւստրիայի առևտրական յարաբերութիւնները։

Ֆրանսիական պատգամաւորների ժողովից ընդունված ընտրողական ձևի մասին իշխան Բիսմարկ նկատել է, որ նա շատ ձեռնտու կը լինի կղերական կուսակցութեանը։ Բիսմարկի կարծիքով այդ ձևից ոչ մի կուսակցութիւն այնքան օգուտ չէ կարող քաղել որքան կղերականները, որովհետև նրանց քահանաները մուտք ունեն գրեթէ իւրաքանչիւր ընտանիքի մէջ։ Բացի այդ բօնապարտեականները այդ ձևի շնորհիւ մի քանի նահանգների մէջ մեծ աջողութիւն կունենան։ „Ժամանակը ցոյց կը տայ, ասել է իշխան Բիսմարկ, թէ կղերական կուսակցութիւնը Ֆրանսիայի մէջ որքան մեծ է։

Գերմանական պարլամենտի նիստերը մի քանի օրով յետաձգված են։ Պարլամենտական նոր աշխատանքները կը տևեն մինչև յունիսի վերջը, որովհետև մի քանի նշանաւոր հարցեր պէտք է քննվեն։

ՍՊԱՆԻԱ

—

Մադրիդից լրագիրներին հաղորդում են։ Սպանիական թագաւորը ներկայ էր ճարտարապետների ժողովին, որի բացման ժամանակ ասաց, թէ նա պատրաստ է օգնել ժողովին նրա նպատակները իրագործելու համար և այն ամէն բանին, որ կը նպաստի սպանիական ժողովրդի բաղդաւորութեանը, լուսաւորութեանը և բարօրութեանը։ Այդ ճառը ներկայ եղողների կողմից մեծ համակրութեամբ ընդունվեցաւ։

Մայիսի 24-ին հանդիսով բացվեցաւ Կալդերօնի արձանը։ Այդ օրը թէ ձիաքարշ երկաթուղիների և թէ կառքերի շարժողութիւնը ընդհատված էր, որովհետև փողոցները ամբոխով լիքն էին։ Մօտ 130,000 օտարականներ հասել էին Մադրիդ աբատասխմանից և նահանգական քաղաքներից։ Ամբողջ Մադրիդը զարդարված էր ծաղիկներով և ազգային դրօշակներով։

Ուսանողների ահագին բազմութիւն, դրօշակներ և պսակներ առնելով, անցաւ քաղաքից և ուղևորվեցաւ դէպի Կալդերօնի արձանը։ Ուսանողները կանգնեցին այն հիւրանոցի առաջն, որտեղ իջել էր Փարիզի քաղաքային խորհրդարանի նախագահը և յայտնեցին նրան իրանց համակրութիւնը։

ԹԻՒՐՔԻԱ

—

Լրագիրները հաղորդում են հետևեալը։ Յոյն-Թիւրքական հարցը, իր վրա դարձնելով քաղաքագէտների ուշադրութիւնը, մեռացութեան տուեց Թիւրք-Չերնոգորիական խնդրի մի քանի կէտերը, որոնք մինչև այժմ անվճիռ են մնացած։ Այժմ Բ. Դրան առաջարկութեան համեմատ նրանք երևի շուտով կը վճռվին։ „Neue Freie Presse“ լրագիրը հաղորդում է, որ ռուսաց կառավարութիւնը այդ հարցի վերաբերութեամբ բաւական զիջումներ է արել։ Նա յանձնել է իր դեսպանին Վիէննայում, պ. Նովիկովին, յայտնել միւս դեսպաններին, թէ Ռուսաստանը պատրաստ է համաձայնել, որ փոփոխվին Թիւրքիայի և Չերնոգորիայի սահմանները այնպէս, ինչպէս առաջարկել է անգլիական կառավարութիւնը, եթէ բոլոր պետութիւնները այդ կը ցանկանան և Թիւրքիան կը պարտաւորվի այլ ևս սահմանական փոփոխութիւններ չը պահանջել։

Բ. Դուռը մտադիր է վերջացնել վիճելի բոլոր հարցերը, որպէս զի կարողանայ ըզբաղվել ներքին գործերով։

Միահադ-փաշա հասել է Կ. Պոլիս և զանվում է պատուաւոր պահապանների հսկողութեան տակ։

Մակեդոնիայի մէջ աւազակներից գերի վերցրած անգլիացի Ստաեր ազատված է և հասել է Սալոնիկ։ Դեռ յայտնի չէ, թէ նրան ազատելու համար աւազակները որքան փող են ստացել։ Սալոնիկի շրջակաների մէջ թիւրք աւազակները գերի են վերցրել մի հարուստ թիւրք կալուածատէրի, որի ազատութեան համար պահանջում են 6,000 ֆունտ ստերլինգ։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 27 մայիսի։ Տէրութեան հաղորդութիւն։ Կայսերական տէրութեան լաւութիւնը Բոլգարիայում պատահած փոփոխութեան մասին, միջոց տուեց ազիտատարներին պնդել իբր թէ կայսերական կաբինէտը, հաւանութիւն չէ տալիս Բոլգարիայի իշխանի որոշումներին։ Այդ աչքի առաջ ունենալով, անհրաժեշտ է համարում կաբինէտը յայտնել, որ իշխանը էր և է բոլգարական ազգի ընտրեալը, որ համակրութեամբ էր ընդունված անմոռանալի Կայսր-Ազատողի և ամբողջ Ռուսաստանի կողմից, և ճանաչված էր ամբողջ Եւրոպայից։ Իշխանը մարմնացնում է անխզելի կապ ռուս ժողովրդի բոլգարականի հետ։ Կայսրը հաւատում է իշխանի բարձր զգացմունքներին և ազնուութեանը և չէ կասկածում որ նա չի յետ կանգնի իր յանձն առած պարտաւորութիւններից առաջնորդել բոլգարական ազգը զարգացման ճանապարհով։ Կայսերական տէրութիւնը հաւատացած է, որ իշխանը, յայտնելով անկարողութիւն կատարել պարտաւորութիւնները ներկայ ժամանակում գոյութիւն ունեցող պայմաններում, ձեռնարկվում էր խոր համոզմունքով, որ չէր կարող կատարել իր պարտքը, շարունակելով յանձն առնել գործերի դրութեան պատասխանատուութիւնը, որ սպառնում էր Բոլգարիայի ապագային, հաւատացած է, նոյնպէս, որ իշխանը պահանջից անհրաժեշտ իշխանութիւնը, իր պարտաւորութեան խղճմտաւոր կատարման համար։ Ահա ինչ պատճառով կայսերական կառավարութիւնը հաւատալով իշխանի խօսքերին, մեծ հաւատարմութեամբ կապված նրա հետ, մերժելով ազիտատարների գրգռումները, որոնք ձգտում են խզել այդ կապը, վտանգի մէջ դնելով անարխիա յարուցանելու։ Բոլգարները չը պէտք տարակուսեն այն զգացմունքների մասին որ թագաւորը և ամբողջ Ռուսաստանը հաստատ պահում են նրանց վերաբերութեամբ, նրանք պէտք է հաւատացած լինեն, որ այդ ցանկութիւնները թելադրված են նրանց բարեկամութեան մասին մշտական հոգսերով։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 27 մայիսի։ Բարձրագոյն վարձատրութիւններ։ Կովկասեան շրջանի արտիլէրիայի մեծաւոր զիներալ Սոֆիանօին շնորհված է Ալէքսանդր-Նէվսկու շքանշանը, տեղական զօրքերի գլխաւորին, գիներալ Դէվէլին՝ Սպիտակ-Արծուի շքանշանը, Կովկասեան զօրքի մօտ ծառայող Միրխելվիչին՝ Վլադիմիր երկրորդ աստիճանի պատուանշանը։

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ